

Podpora rovných příležitostí
Národní pedagogický institut ČR

Katalog nástrojů pro řešení sociálního znevýhodnění ve školách

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Tento katalog a nástroje v něm uvedené byl připraven a ověřen v rámci projektu Podpora rovných příležitostí, realizovaném Národním pedagogickým institutem České republiky v letech 2022-2025. Více viz www.zapojmevsechny.cz.

Přehled nástrojů (a řazení v dokumentu)

A. Personální podpora	2
A1 Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním	3
A2 Školní speciální pedagog	4
A3 Školní sociální pedagog	4
A4 Kariérový poradce	5
A5 Školní psycholog	6
A6 Koordinátor inkluze	7
A7 Adaptační koordinátor	8
A8 Pracovník volnočasových aktivit	9
A9 Koordinátor mentorského programu pro žáky	9
A10 Tandemový učitel	11
A11 Financování již existující personální podpory žáků se sociálním znevýhodněním	12
B. Přímá podpora žáků	12
B1 Pedagogická intervence – doučování	12
B2 Doučování v době školních prázdnin	13
B3 Pedagogická intervence se zaměřením na podporu rané adaptace žáků	13
B4 Psychosociální intervence, podpora duševního zdraví dětí a žáků, preventivní práce	14
B5 Case management	15
B6 Vzdělávací akce pro žáky se zaměřením na zvyšování jejich studijní motivace; adaptační, socializační aktivita	16
B7 Zážitekový vzdělávací program pro žáky	17
B8 Snídaňové kluby pro žáky	18
B9 Školní akce zaměřená na posílení spolupráce s rodiči žáků se sociálním znevýhodněním	19
B10 Hrazení dalších nákladů spojených se vzděláváním žáka se sociálním znevýhodněním (úhrady v rámci určeného podílu nákladů na blíže nespecifikované aktivity školního projektu)	20
B11 Pedagogická intervence se zaměřením na rozvoj odborného jazyka na středních školách	21
B12 Prevence předčasného ukončení vzdělávání na střední škole	22
C. Podpora dalšího vzdělávání a rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků	22
C1 DVPP se zaměřením na společné vzdělávání a inovativní metody a postupy ve vzdělávání	22
C2 Mentorská podpora pedagogických pracovníků	24
C3 Koučovací podpora vedoucích pedagogických pracovníků	25
C4 Stáže, vzájemná kolegiální podpora	25
C5 Supervize pro pedagogické pracovníky	27
C6 Facilitace společných jednání	28
C7 Mediace konfliktních situací	29

A. Personální podpora

A1 Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice asistenta pedagoga, jehož činnost je zaměřena na práci s žáky se sociálním znevýhodněním. Asistent je pedagogickým pracovníkem podle zákona o pedagogických pracovních (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Hlavní náplní práce asistenta pedagoga při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním jsou tyto činnosti:

- a) podpora učitele při vzdělávání žáků v průběhu vyučování;
- b) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a při zapojení do kolektivu třídy/skupiny;
- c) psychosociální podpora žáků, podpora učitele při péči o fyzické i duševní zdraví žáků;
- d) podpora žáků při doučování a při přípravě na výuku v době mimo vyučování, u žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka podpora v rozvoji jejich jazykových kompetencí;
- e) podpora žáků při jejich zapojení do školní družiny / školního klubu a dalších aktivit nabízených školou;
- f) podpora komunikace mezi školou a zákonnými zástupci žáků, aktivní zapojení do pedagogizace rodinného prostředí;
- g) spolupráce s poradenskými pracovníky školy a s pracovníky NNO zapojenými do vzdělávání žáků;
- h) další práce související s přímou pedagogickou činností.

Asistent pedagoga zajišťuje podpůrné aktivity ve prospěch vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním. Vychází při tom z aktuálních možností a potřeb žáků i pedagogů. Svou činnost vykonává jak ve škole (ve výuce i mimo ni), tak i v mimoškolním prostředí. Podporovány jsou zejména aktivity, které směřují k rozvoji vzájemné důvěry mezi učiteli a zákonnými zástupci. Tyto činnosti mohou zahrnovat například usnadnění komunikace mezi školou a rodinou nebo podporu při zvládání školní docházky a plnění školních povinností. Asistent pedagoga zajišťuje efektivní propojování výuky a dalších školních aktivit s terénní podporou žáka a jeho rodiny.

Na rozdíl od asistenta pedagoga, jehož činnost je realizována jako podpůrné opatření na základě doporučení školského poradenského zařízení, zde není práce asistenta vázána na podporu k určitému konkrétnímu žákovi, asistent tedy může být zapojený do přímé pedagogické činnosti u různých žáků v různých třídách nebo studijních skupinách.

Činnost asistenta pedagoga je primárně zaměřena na žáky se sociálním znevýhodněním, v zájmu podpory společného vzdělávání ale asistent podle pokynů učitele pracuje i s ostatními žáky třídy/skupiny tak, aby sám učitel získal více času na individualizovanou práci s žáky se sociálním znevýhodněním.

Asistent pedagoga se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Kvalifikační požadavky na pozici jsou stanoveny podle § 20 zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

A2 Školní speciální pedagog

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice školního speciálního pedagoga, jehož činnost je zaměřena na práci s žáky se sociálním znevýhodněním. Školní speciální pedagog je pedagogickým pracovníkem podle zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Konkrétní náplň činnosti školního speciálního pedagoga vždy záleží na aktuálních potřebách školy, složení školního poradenského pracoviště (ŠPP) a rozdělení povinností mezi jednotlivé poradenské a podpůrné pozice.

Hlavní náplní práce školního speciálního pedagoga při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním mohou být následující činnosti:

- a) identifikace žáků se sociálním znevýhodněním a jejich monitoring;
- b) základní diagnostika vzdělávacích potřeb žáků;
- c) intervence zaměřené na podporu pozornosti žáků, snížení deficitů dílčích funkcí (vnímání, paměť) a nácvik vzdělávacích strategií;
- d) individuální logopedická péče a podpora komunikačních schopností žáků, u žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka podpora rozvoje jejich jazykových kompetencí;
- e) intervence v oblasti náročného chování žáků, psychická a emocionální podpora žáků;
- f) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a při sociálním začlenění, podpora studijní motivace žáků;
- g) speciálně pedagogické poradenství pro pedagogické pracovníky i pro zákonné zástupce žáků, podpora pedagogizace rodinného prostředí žáků;
- h) facilitace spolupráce se školskými poradenskými zařízeními;
- i) pomoc se zajištěním pomůcek pro žáky;
- j) další práce související s přímou pedagogickou činností.

Školní speciální pedagog se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Kvalifikační požadavky na pozici jsou stanoveny podle § 18 zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

A3 Školní sociální pedagog

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice školního sociálního pedagoga. Školní sociální pedagog není pedagogickým pracovníkem ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Konkrétní náplň činnosti školního sociálního pedagoga vždy záleží na aktuálních potřebách školy, složení školního poradenského pracoviště (ŠPP) a rozdělení povinností mezi jednotlivé poradenské a podpůrné pozice.

Hlavní náplní práce školního sociálního pedagoga při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním mohou být následující činnosti:

- a) identifikace žáků se sociálním znevýhodněním a jejich monitoring;
- b) podpora školní docházky a studijní motivace žáků;

- c) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a při sociálním začlenění, u žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka podpora rozvoje jejich jazykových kompetencí;
- d) podpora žáků při přípravě na výuku a při jejich zapojení do volnočasových aktivit organizovaných školou;
- e) pomoc se zajištěním pomůcek pro žáky;
- f) práce s třídním kolektivem (podpora dobrého klimatu školy/třídy, aktivity zaměřené na primární a sekundární prevenci ve spolupráci se školním metodikem prevence, sociální rozvoj žáků);
- g) facilitace spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci žáků, organizace vzdělávacích aktivit pro rodiče žáků a aktivní zapojení do procesů pedagogizace rodinného prostředí;
- h) koordinace aktivit v oblasti kariérového poradenství, spolupráce se SŠ v regionu;
- i) koordinace programů zaměřených na bezplatné školní stravování žáků;
- j) facilitace spolupráce mezi školou a OSPOD / NNO / zařízeními sociálních služeb, účast na případových konferencích;
- k) koordinace s dalšími relevantními místními aktéry (Agentura pro sociální začleňování, Úřad práce, soukromé subjekty);
- l) další práce související s výše uvedenými činnostmi.

Podle aktuálních možností a potřeb školní sociální pedagog zajišťuje a koordinuje podpůrné aktivity ve prospěch vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním jak ve škole, tak i v mimoškolním prostředí.

Školní sociální pedagog se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Odbornou kvalifikaci získává školní sociální pedagog vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu se zaměřením na sociální pedagogiku nebo sociální práci.

A4 Kariérový poradce

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice kariérového poradce. Kariérový poradce není pedagogickým pracovníkem ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Konkrétní náplň činnosti kariérového poradce vždy záleží na aktuálních potřebách školy, složení školního poradenského pracoviště (ŠPP) a rozdělení povinností mezi jednotlivé poradenské a podpůrné pozice.

Kariérový poradce se zaměřuje na dlouhodobou individualizovanou podporu žáků, které lze dle dostupných diagnostických kritérií považovat za žáky ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávání (např. žáci se sociálním znevýhodněním, žáci ze sociálně vyloučených lokalit, žáci opakující ročník apod.).

Hlavní náplní práce kariérového poradce při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním mohou být následující činnosti:

- a) depistáž žáků ohrožených předčasným ukončením vzdělávání;

- b) poskytování dlouhodobé individualizované podpory žákům a jejich zákonným zástupcům;
- c) podpora motivace žáků k dalšímu vzdělávání;
- d) identifikace bariér ve vztahu k dalšímu vzdělávání a formulace strategií pro jejich překonávání;
- e) spolupráce se zákonnými zástupci žáků a s dalšími poradenskými pracovníky/pedagogy školy v oblasti rozvoje motivace žáků k dalšímu vzdělávání;
- f) tvorba a naplňování individuálních přechodových plánů žáků mezi ZŠ a SŠ;
- g) koordinace spolupráce mezi ZŠ a SŠ;
- h) koordinace spolupráce mezi školou a OSPOD / NNO / zařízeními sociálních služeb;
- i) vytváření komplexní partnerské sítě v oblasti kariérového poradenství, pořádání exkurzí; do provozu firem, motivačních návštěv u vhodných zaměstnavatelů v regionu;
- j) další práce související s výše uvedenými činnostmi.

Kariérový poradce se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Odbornou kvalifikaci kariérový poradce získává vysokoškolským vzděláním v oboru se zaměřením na sociální pedagogiku, nebo v jiném oboru s pedagogickým zaměřením.

A5 Školní psycholog

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice školního psychologa, jehož činnost je zaměřena na práci s žáky se sociálním znevýhodněním. Školní psycholog je pedagogickým pracovníkem podle zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Konkrétní náplň činnosti školního psychologa vždy záleží na aktuálních potřebách školy, složení školního poradenského pracoviště (ŠPP) a rozdělení povinností mezi jednotlivé poradenské a podpůrné pozice.

Hlavní náplní práce školního psychologa při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním mohou být následující činnosti:

- a) identifikace žáků se sociálním znevýhodněním a jejich monitoring;
- b) psychologická diagnostika žáků;
- c) prevence a intervence v oblasti sociálního klimatu třídy/školy;
- d) prevence a intervence v oblasti náročného chování žáků;
- e) intervence zaměřené na podporu pozornosti žáků a snížení deficitů dílčích funkcí (vnímání, paměť);
- f) podpora žáků při adaptaci na školní prostředí a v sociálním začlenění;
- g) individuální konzultace s žáky, podpora jejich studijní motivace;
- h) podpora pedagogů při péči o fyzické i duševní zdraví žáků a pedagogického sboru;
- i) psychologické poradenství pro pedagogické pracovníky i pro zákonné zástupce žáků;
- j) facilitace spolupráce s klinickými psychology a pracovníky školských poradenských zařízení;
- k) další práce související s přímou pedagogickou činností.

Školní psycholog se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Kvalifikační požadavky na pozici jsou stanoveny podle § 19 zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

A6 Koordinátor inkluze

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice koordinátora inkluze. Koordinátor inkluze není pedagogickým ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Konkrétní náplň činnosti koordinátora inkluze vždy záleží na aktuálních potřebách školy, složení školního poradenského pracoviště (ŠPP) a rozdělení povinností mezi jednotlivé poradenské a podpůrné pozice.

Hlavní náplní práce koordinátora inkluze při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním mohou být následující činnosti:

- a) identifikace žáků se sociálním znevýhodněním a jejich monitoring;
- b) koordinace doučování a dalších podpůrných služeb školy, u žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka koordinace aktivit zaměřených na rozvoj jejich jazykových kompetencí;
- c) poradenská podpora pedagogů;
- d) podpora komunikace mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků;
- e) podpora kariérového poradenství pro žáky (koordinace spolupráce mezi ZŠ a SŠ, pořádání exkurzí do provozu firem a motivačních návštěv u vhodných potenciálních zaměstnavatelů v regionu);
- f) podpora spolupráce školy se zřizovatelem;
- g) koordinace spolupráce školy a školských poradenských zařízení, event. zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo preventivně výchovné péče;
- h) koordinace aktivit zaměřených na rozvoj fyzického i duševního zdraví žáků, facilitace spolupráce školy s psychosociálními a zdravotními službami;
- i) koordinace programů zaměřených na bezplatné školní stravování žáků, facilitace spolupráce mezi školou a OSPOD / NNO / zařízeními sociálních služeb;
- j) koordinace s dalšími relevantními místními aktéry (Agentura pro sociální začleňování, Úřad práce, soukromé subjekty);
- k) zajištění nezbytných financí a pomůcek pro žáka, aby mohl plnit školní docházku (koordinace aktivit financovaných z nástroje B10 katalogu);
- l) další práce související s výše uvedenými činnostmi.

Pracovník na pozici koordinátora inkluze se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Odbornou kvalifikaci koordinátor inkluze získává vysokoškolským vzděláním v oboru s pedagogickým zaměřením doplněným o min. tři roky pedagogické praxe.

A7 Adaptační koordinátor

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice adaptačního koordinátora pro práci nejen s žáky-cizinci, ale i žáky z majoritní společnosti, kteří potřebují podporu při adaptaci na nové prostředí. Adaptační koordinátor není pedagogickým pracovníkem ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Konkrétní náplň činnosti adaptačního koordinátora vždy záleží na aktuálních potřebách školy, složení školního poradenského pracoviště (ŠPP) a rozdělení povinností mezi jednotlivé poradenské a podpůrné pozice.

Hlavní náplní práce adaptačního koordinátora při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním mohou být následující činnosti:

- a) pomoc při seznamování se se školními právy a povinnostmi, s třídním kolektivem a s třídou přijatými pravidly chování; se zažitými zvyklostmi a životním stylem;
- b) pomoc při seznamování se s běžným režimem a uspořádáním vyučovacího dne a vyučování (rozvrh hodin, stěhování z kmenových do odborných učeben, možnosti stravování zajišťované školou, školní klub, školní družina, nabídka zájmové činnosti a kroužků apod.);
- c) pomoc při přípravě a v průběhu adaptačního procesu, spolupráce s třídním učitelem a ostatními vyučujícími;
- d) poskytování pomoci s prostorovou orientací v budově školy včetně platných pravidel pro pohyb ve škole; zajištění průběžného seznamování s pedagogicko-organizačními i dalšími informacemi;
- e) napomáhání při zajišťování či realizaci úvodního kurzu českého jazyka, následně pak i dalších navazujících jazykových kurzů;
- f) seznamování s činností školního poradenského pracoviště, poradenskými pozicemi na škole a možnostmi podpory žáka a rodiny;
- g) spolupráce se zákonnými zástupci, seznamování s pravidly a požadavky školy;
- h) pomoc při organizaci domácí přípravy žáků;
- i) pomoc při zajišťování nezbytných pomůcek pro žáka, aby mohl plnit školní docházku;
- j) další práce související s výše uvedenými činnostmi.

Pracovník na pozici adaptačního koordinátora se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Odbornou kvalifikaci adaptační koordinátor získává přednostně jako pedagogický pracovník dané školy, v případě potřeby jím může být i externí pedagogický pracovník s minimálně středoškolským vzděláním ukončeným maturitou, např. vychovatel, asistent pedagoga, emeritní pedagog, student s ukončeným pedagogickým vzděláním (např. středoškolským, bakalářským); a to v případě, že jeho pozice zahrnuje činnosti a) –i).

V případě, že zahrnuje pouze činnosti a) –d), není nutnou podmínkou pedagogické vzdělání, ale znalost prostředí dané školy a zejména znalost jazyka žáka, jeho kulturního zázemí apod.

A8 Pracovník volnočasových aktivit

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice pracovníka volnočasových aktivit: odpolední klub, otevřený klub, nízkoprahový klub, konkrétní

volnočasové aktivity atp. Pracovník volnočasových aktivit není pedagogickým pracovníkem ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Hlavní náplní práce pracovníka volnočasových aktivit při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním jsou tyto činnosti:

- a) příprava a realizace volnočasových aktivit organizovaných pro žáky školou (pravidelné, jednorázové);
- b) spolupráce na přípravě a realizaci doučování žáků, propojení doučování s volnočasovými aktivitami;
- c) podpora studijní a pracovní motivace žáků;
- d) u žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka realizace doučování a volnočasových aktivit vedoucích k rozvoji jejich jazykových kompetencí;
- e) vedení dobrovolníků zapojených do volnočasových aktivit pro žáky;
- f) poskytování konzultací zákonným zástupcům žáků a pedagogům školy v oblasti doučování a aktivního trávení volného času žáků;
- g) spolupráce s NNO, SVČ, sociálními službami a dalšími subjekty zajišťujícími volnočasové aktivity pro žáky, zapojování žáků do činnosti těchto organizací;
- h) další práce související s výše uvedenými činnostmi.

Podle aktuálních možností školy a potřeb žáků zajišťuje pracovník volnočasových aktivit uvedené činnosti ve prospěch žáků se sociálním znevýhodněním ve škole i v mimoškolním prostředí, a to jak v měsících s probíhající standardní výukou, tak i v době školních prázdnin. V rámci podpory společného vzdělávání se předpokládá také zapojení žáků bez sociálního znevýhodnění.

Pracovník volnočasových aktivit se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Pozice umožňuje zapojení pedagogických pracovníků z řad učitelů, vychovatelů nebo asistentů pedagoga, je ale možné ji obsadit i pracovníkem s profesní zkušeností s realizací volnočasových aktivit.

Odbornou kvalifikaci získává pracovník volnočasových aktivit podle zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů), minimálně na úrovni stanovené pro asistenty pedagoga (§ 20).

A9 Koordinátor mentorského programu pro žáky

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě pozice koordinátora mentorského programu pro žáky. Koordinátor mentorského programu není pedagogickým pracovníkem ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Smyslem mentoringu je umožnit žákům a studentům rozvoj vlastního potenciálu, a to prostřednictvím vztahu, který díky programu naváží se starším a zkušenějším průvodcem. Podpora mentora může směřovat jak do oblasti osobnostního rozvoje, navazování vztahů či zvyšování sebevědomí, tak například i k rozvoji silných stránek, dovedností a motivace ke studiu. Specifickým cílem, na který je možné programy zaměřit, je prevence předčasných odchodů žáků ze vzdělávání.

Účelem zapojení této pozice je zavedení mentorského programu pro žáky na škole nebo její užší propojení s již existujícím programem realizovaným například neziskovou organizací, která působí v obci/kraji. Může se jednat o různé programy vrstevnické podpory nebo model, ve kterém je mentorem dospělá osoba (dobrovolník). Mentoring může být individuální (realizovaný ve formě dvojic mentor-mentee) nebo skupinový. Škola za tímto účelem může převzít/adaptovat již existující metodiku nebo přístup, případně realizovat vlastní, na míru ušité, programy, které vycházejí z jejich specifických potřeb.

Prostřednictvím nástroje může také formalizovat aktivity, které se dosud odehrávaly přirozeně a které pracovníci školy realizovali ve svém volném čase nebo nad rámec své náplně práce. Na programy mohou navzájem spolupracovat i dvě školy (například ZŠ a SŠ, na které žáci nejčastěji pokračují ve studiu), na SŠ zase mohou jako mentoři působit profesionálové z oboru/firem, na které je škola napojená.

Ať už škola přistoupí k jakémukoliv modelu, je důležité, aby koordinátor zajišťoval výběr a zaškolení mentorů a mentees, jejich vedení a dohled nad bezpečností a dopady programu. Mentoring se může do jisté míry překrývat s dalšími aktivitami školy, nejde však o doučování, volnočasové aktivity, kariérové poradenství ani intervence ve výuce. Specifickou situací, ve které se mentoringové programy osvědčují, je i začleňování žáků z Ukrajiny nebo jiných zemí.

Hlavní náplní práce koordinátora mentorského programu při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním jsou zejména tyto činnosti:

- a) nastavení, vedení a propagace služby mezi žáky i pedagogickým sborem dle dostupných a ověřených dobrých praxí;
- b) identifikace, oslovení, motivace a zaškolení osob vhodných k výkonu pozice mentora; identifikace, oslovení, motivace a podpora potenciálních mentees;
- c) párování a supervize mentorských/buddy dvojic (trojic/skupin – v závislosti na zvoleném modelu); vedení a supervize (žákovských) mentorů;
- d) sběr zpětných vazeb ze strany žáků a jejich vyhodnocování, vyhodnocování efektivity a dopadů programu;
- e) komunikace o průběhu, stavu, přínosech a též limitech programu s kolegy z pedagogického sboru;
- f) koordinace vzájemně se doplňujících činností a aktivit;
- g) v závislosti na zvoleném přístupu – komunikace s externím poskytovatelem programu nebo organizací, která zaštiťuje zvolenou metodiku;
- h) další práce související s výše uvedenými činnostmi.

Pracovník na pozici koordinátora mentorského programu pro žáky se v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Pozice je optimální pro pracovníka existujícího ŠPP, nicméně konkrétní volba a řešení je plně v rukou ředitele školy. Požadavky na kvalifikaci stanovuje ředitel školy, základním požadavkem jsou zkušenosti s organizací a řízením volnočasových/neformálních aktivit. Výhodou je znalost vztahového prostředí a schopnost zacházet s reflexí procesu, který ve skupině nebo dvojici probíhá.

A10 Tandemový učitel

Cílem aktivity je poskytnout škole personální podporu v podobě tandemového učitele ve třídách s vyšším počtem žáků, s důrazem na počet žáků se sociálním znevýhodněním. Tandemový učitel je učitel na prvním nebo druhém stupni ZŠ (event. v přípravné třídě), je tedy pedagogickým pracovníkem podle zákona o pedagogických pracovních (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Hlavním cílem tandemové (párové) výuky je diferencovaná (individualizovaná) výuka, během které se každý žák co nejčastěji zapojí, má příležitost se učit a zlepšovat své výsledky.

Dva učitelé společně plánují, uskutečňují a reflektují výuku. Spolupracují v jedné třídě ve stejném čase. Oproti spolupráci učitele s asistentem pedagoga je výhodou, že oba aprobovaní učitelé se mohou střídat a spolupracovat ve vedení třídy / skupin / jednotlivých žáků. Oba učitelé jsou rovnocenní a pracují se stejnou mírou zodpovědnosti i kreativity. Oba vstupují do přípravy, realizace i reflexe se stejnými právy a povinnostmi. Při evaluaci výuky probíhá obousměrná zpětná vazba.

Tandemová výuka také otevírá prostor pro pozorování chování a reakcí žáků během výuky, kterou vede druhý učitel, pro porozumění potřebám všech zúčastněných a následně společného plánování strategií podpory daných žáků. Žáci se prostřednictvím tandemově vedené výuky mohou nápodobou učit modelu efektivní spolupráce.

Hlavní náplní práce tandemového učitele při podpoře vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním jsou tyto činnosti:

- a) participace na procesu učení ve spolupráci s druhým učitelem (jeden vykládá a druhý např. vytváří pojmovou mapu, schéma apod.);
- b) vedení diskuze před žáky s druhým učitelem;
- c) příprava a realizace rozšiřující nabídky k výkladu druhého učitele pro vybrané žáky;
- d) společná příprava výuky a její realizace ve spolupráci s druhým učitelem ve skupinách rozdělených dle potřeb žáků v daném tématu (např. skupina, která zvládla základy problému a věnuje se rozvíjejícím aktivitám, a skupina, která potřebuje procvičovat základy);
- e) sledování práce žáků pod vedením druhého učitele a pomoc těm žákům, kteří potřebují v danou chvíli podporu;
- f) pozorování reakcí žáků při výuce druhého učitele a následně společné plánování strategie podpory žáků;
- g) další práce související s přímou pedagogickou činností.

Podmínkou pro úspěšné fungování tandemové výuky je dobrovolnost a možnost výběru tandemových kolegů. Je důležité, aby učitelé v tandemu byli sladění nejen v pojetí výuky, ale i osobnostně.

Pracovník na pozici tandemový učitel se nejlépe i s tandemovým kolegou v rámci projektu pravidelně účastní průběžného vzdělávání zaměřeného na práci s žáky se sociálním znevýhodněním a je zapojen do sítě metodické podpory, tj. projektem organizovaných společných metodických setkání, supervizí či zprostředkovaných individuálních konzultací.

Kvalifikační požadavky na pozici jsou stanoveny podle § 6 až 9 zákona o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

A11 Financování již existující personální podpory žáků se sociálním znevýhodněním (pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

- v návaznosti na vstupní analýzu podmínek a potřeb školy se jedná o pracovní pozice mimo výše uvedené A1–A10 (

B. Přímá podpora žáků

B1 Pedagogická intervence – doučování

Cílem aktivity je umožnit škole realizaci pedagogických intervencí / doučování pro žáky se sociálním znevýhodněním v průběhu školního roku v míře, která odpovídá množství těchto žáků a charakteru jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Koncepce aktivity je založena na reálné situaci školy, ve které aktuální systém realizace pedagogických intervencí (v podobě podpůrného opatření prvního stupně) a jejich financování ze školního rozpočtu nemůže pokrýt potřeby všech žáků se sociálním znevýhodněním, kteří jsou ve škole vzděláváni. Aktivita tak umožňuje škole dodatečné zajištění a financování pedagogických intervencí / doučování v rozsahu odpovídajícím potřebám školy i žáků.

Primárně jsou pedagogické intervence / doučování zajišťovány pedagogickými pracovníky školy, podle individuální situace školy ale lze do realizace zapojit i spolupracující externisty.

PŘÍKLADY

1. Paní učitelka matematiky zjistí, že 3 žáci ve 3. třídě mají znalosti, které neodpovídají danému ročníku. Dohodne se s rodiči dětí a každé úterý ráno před řádným vyučováním (které začíná v 8.00 hod.) od 7.15 do 7.45 hod. bude žáky 30 minut doučovat (děti nebudou v tu dobu ve školní družině, kam běžně každé ráno od 7.00 hod. docházejí).

Příklad financování (částky jsou orientační): Paní učitelka má na doučování uzavřenou DPP, doučuje mimo svou pracovní dobu na pracovní smlouvu (pracovní dobu na pozici „učitelka 1. stupně ZŠ“ má při svém plném úvazku v úterý od 7.45 do 16.15 hod., tj. 8,5 hod.). Za každé vykázané 30minutové doučování náleží paní učitelce (doučující) odměna za 40 min. práce (= 30 min přímá práce s dětmi + 10 min. „nepřímá“ činnost/příprava; tj. poměr 3:1) ve výši 223,33 Kč.

2. Paní učitelka matematiky zjistí, že 2 žáci v 8. ročníku, kde vyučuje, mají potíže s koncentrací pozornosti a také pomalejším pracovním tempem. Těmto žákům (a paní učitelce) pomáhá přímo při vyučování doučující, která při přípravách hodiny spolupracuje s „matikářkou“ tak, aby oba žáci zvládali svou práci (pochopení nové látky atp.) přímo ve vyučování. (Vše po dohodě s vedením školy a rodiči obou žáků.)

Příklad financování (částky jsou orientační): Doučující má na doučování uzavřenou DPP. Za každé vykázané 45minutové doučování (při vyučovací hodině) jí náleží odměna za 60 minut práce (= 45 min. přímá práce s dětmi + 15 min. „nepřímá“ činnost/příprava; tj. poměr 3:1) ve výši 335 Kč.

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B2 Doučování v době školních prázdnin

Cílem aktivity je umožnit škole realizaci doučování pro žáky se sociálním znevýhodněním v době školních prázdnin. Aktivita umožňuje škole zajištění a financování doučování v rozsahu odpovídajícím potřebám žáků, kteří jsou tak vedeni k doplňování a procvičování učiva i v týdnech/měsících, ve kterých standardní školní výuka neprobíhá.

Primárně je doučování zajišťováno pedagogickými pracovníky školy, podle individuální situace školy ale lze do realizace zapojit i spolupracující externisty.

PŘÍKLAD

V ZŠ Červená jsou dlouhodobým problémem vysoké absence některých žáků se sociálním znevýhodněním, v letošním školním roce absence u šesti žáků ze čtvrtého a pátého ročníku způsobily tak velké mezery ve vzdělávání, že jim hrozilo propadnutí a nutnost opakování ročníku. Škola se ovšem rozhodne dát těmto žákům možnost doplnění znalostí během letních prázdnin a – pod podmínkou úspěšného složení opravné zkoušky – pokračování v ročníku navazujícím. Doučování probíhá dvakrát týdně, vždy tři vyučovací hodiny v úterý a ve čtvrtek (od 10:00 do 12:15), v prostorách školy se dvěma lektorkami – jednou je asistentka pedagoga a druhou místní pracovnice z nízkoprahového klubu. Náplní doučování je jak procvičování školní látky, tak i učení formou her. Ze šesti oslovených se pravidelně účastní čtyři žáci, jednoho žáka pravidelně doprovází i jeho o rok mladší sestra. Všichni čtyři zapojení žáci úspěšně skládají opravné zkoušky a postupují do dalšího ročníku.

Příklad financování (částky jsou orientační): Obě lektorky mají na doučování uzavřenou DPP, za každé vykázané 45minutové doučování náležela lektorce odměna za 60 minut práce (= 45 min. přímá práce s dětmi + 15 min. „nepřímá“ činnost / příprava; tj. poměr 3:1) ve výši 335 Kč.

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B3 Pedagogická intervence se zaměřením na podporu rané adaptace žáků

Cílem aktivity je umožnit škole realizaci intervencí zaměřených na ranou adaptaci žáků po nástupu do školního prostředí na prvním stupni základní školy. Aktivita umožňuje škole zajištění intervencí zaměřených na cílený rozvoj funkčních dovedností (zrakovou a sluchovou diferenciaci, fonemický sluch, jemnou motoriku a komunikační a sociální dovednosti), předpokladů pro úspěšné zvládnutí počátečních fází školní docházky, orientace ve školním prostředí a schopnosti adaptace ve školním kolektivu. Primárně jsou intervence zajišťovány pedagogickými pracovníky školy, podle individuální situace školy ale lze do realizace zapojit i spolupracující externisty.

PŘÍKLADY

1. První a druhý ročník ZŠ Zelená navštěvuje 12 dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Některé absolvovaly povinné předškolní vzdělávání a/nebo přípravnou třídu, ale pro některé je ZŠ první institucí, kterou navštěvují. Všechny potřebují rozvíjet dovednosti nezbytné pro úspěšnou školní docházku. Prvostupňový pedagog (bývalý zaměstnanec školy, nyní v důchodu) na základě komunikace s třídními učiteli a pedagogické diagnostiky určí oblasti, ve kterých tito žáci potřebují podporu. Žáky rozdělí do dvou skupin podle jejich potřeb a oblastí podpory. Klub Kubík navazuje na školní vyučování a uskutečňuje se v rozsahu 2x týdně 30 minut pro každou skupinu. Intervence se uskutečňuje hravou a pro děti přitažlivou formou a je zaměřena na rozvoj komunikačních dovedností, posilování zrakového a sluchového vnímání a paměť.

Příklad financování (částky jsou orientační): S učitelem je uzavřena DPP. Za každou hodinu pedagogické intervence obdrží učitel 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci).

2. Na ZŠ Žlutá zřízenou dle § 16, odst. 9 přichází do 3. třídy žák s diagnostikovaným lehkým mentálním postižením ze sociálně znevýhodněného prostředí. Změna pro něj není jednoduchá a škola by proto ráda podpořila jeho úspěšnou adaptaci, jako i rozvoj dovedností důležitých pro učení (komunikační

dovednosti, jemná motorika, zrakové a sluchové vnímání). Usiluje také o to, aby žák získal pozitivní vztah k nové škole. Intervenci u žáka zajišťuje pedagogický pracovník školy, nad rámec svého běžného úvazku.

Příklad financování (částky jsou orientační): S učitelem je uzavřena DPP. Za každou hodinu pedagogické intervence obdrží učitel 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci).

3. První stupeň ZŠ Modrá nezřídka navštěvují žáci se sociálním znevýhodněním, jejichž rodiče se v důsledku nepříznivé sociální situace přistěhovali na blízkou ubytovnu. Adaptaci žáka na nové prostředí komplikují výraznější rozdíly v ŠVP předchozí a stávající školy. Je také patrné, že žák potřebuje podporu v oblasti rozvoje slovní zásoby či jemné motoriky. Škola by ráda podpořila úspěšný start žáka v novém prostředí. Intervenci u žáka zajišťuje pedagogický pracovník školy, nad rámec svého běžného úvazku.

Příklad financování (částky jsou orientační): S učitelem je uzavřena DPP. Za každou hodinu pedagogické intervence obdrží učitel 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B4 Psychosociální intervence, podpora duševního zdraví dětí a žáků, preventivní práce

Cílem aktivity je umožnit škole realizaci systematických aktivit zaměřených na podporu duševního zdraví a/nebo wellbeingu žáků se sociálním znevýhodněním. Aktivity mohou mít preventivní i intervenční charakter. Záměrem je vytvořit příležitosti pro cílený a systematický rozvoj aktivit, které posílí primární prevenci v činnostech učitelů a zároveň umožní rozšířit možnosti škol v realizaci intervenčních programů šitých na míru dle potřeb třídních kolektivů či jednotlivých žáků. Nástroj by měl mít pozitivní dopad na prožívání a vztahy žáků a učitelů celkově. Realizace může mít formu jak individuální, tak i skupinové práce s žáky se sociálním znevýhodněním, aktivita ale může cílit také na celý třídní kolektiv, jehož jsou žáci se sociálním znevýhodněním součástí. Podle individuální situace školy mohou být aktivity zajišťované jak pedagogickými pracovníky školy, tak i s nimi spolupracujícími externisty.

Možné varianty realizace:

- Uzavření dohod o provedení práce s externími pracovníky či stávajícími pracovníky školy v oblasti psychosociální intervence, podpory duševního zdraví žáků a preventivní práce. Činnosti zaměstnanců školy nesmí být stejným nebo obdobným druhem práce, který vykonávají v rámci hlavního pracovního poměru.
- Škola využije externích odborníků pro vytvoření intervenčních programů na míru. Škola může využít externí odborníky i na realizaci primárních preventivních programů.

PŘÍKLAD

Na ZŠ Modrá dochází mnoho žáků se sociálním znevýhodněním, do školy nyní přicházejí i noví žáci z Ukrajiny. Vedení školy se po dohodě s třídními učiteli shodlo na tom, že chtějí nad rámec svého úvazku věnovat cílenou pozornost rozvoji pozitivních vztahů a wellbeingu ve svých třídách a intenzivně pracovat na posílení spolupráce mezi žáky. Výběru vyučujících je věnována zvýšená pozornost. Klíčový je pozitivní vztah učitelů k žákům, alespoň minimální znalost vývoje a dynamiky skupiny a schopnost rozpoznat některé rizikové znaky dítěte/třídy ohrožených šikanou. O aktivitu jeví zájem třídní učitelé 4., 6. a 8. ročníku. Každých 14 dnů realizují po vyučování pro své třídy

skupinové aktivity s názvem „Partáci“ v délce 1,5 hod. Při nich se věnují tématům z oblasti rozvoje emočního a sociálního učení a wellbeingu žáků (např. sebepoznávání a seberegulace, spolupráce, řešení konfliktů, empatie a vzájemná podpora, umění relaxace, zvládání stresu apod.). Účast žáků je dobrovolná, ale protože se v aktivitách hravou a interaktivní formou věnují svému prožívání a potřebám, do „Partáků“ docházejí pravidelně. Aktivity mají rádi a baví je. Během setkávání se žáci cítí bezpečně. Mimo jiné se rozvíjí vzájemná důvěra mezi žáky a učiteli a pozitivní vztah žáků ke škole. Třídní učitelé zapojení do „Partáků“ se pravidelně scházejí, konzultují své zkušenosti a vzájemně se metodicky podporují.

Příklad financování (částky jsou orientační): S třídními učiteli je uzavřena DPP a za každou hodinu pedagogické práce obdrží učitel 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci). $1\,000\text{ Kč/h} \times 1,5\text{ hod.} \times 1/2 \times 32\text{ vyučovacích týdnů} = 24\text{ tisíc Kč za školní rok na jednoho vyučujícího.}$

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B5 Case management

Cílem aktivity je umožnit škole účinně zvládat různorodé situace žáků se sociálním znevýhodněním, které zasahují do průběhu jejich vzdělávání a mohou je ohrožovat. Case management je možné uplatnit jednak jako preventivní nástroj, který zmírňuje riziko eskalace problému, tak i v již vyhocených situacích. Představuje systematický a strukturovaný proces (soubor postupů a opatření), který se obvykle opírá o zapojení více organizací či institucí, případně dalších partnerů. Case management je nejvíce účinný tam, kde spolupracují odborníci s žákem i jeho rodinou, a všichni mají jasně stanovený společný cíl. Podle individuální situace a možností školy může být hlavním realizátorem aktivity pedagogický pracovník nebo sociální pedagog, ale i se školou spolupracující externista, který pro školu vykonává činnosti nad rámec svých obvyklých povinností.

Pověřený pracovník školy nebo externí spolupracovník vede případ žáka, mapuje a analyzuje jeho sociální situaci, dojednává spolupráci s dalšími organizacemi a institucemi a plánuje postup intervence (organizuje multidisciplinární schůzky, věnuje se síťování a propojování školy, zákonných zástupců žáka, sociálních služeb a dalších relevantních státních i nestátních organizací, žáka celým postupem provází). Komunikuje především s institucemi a organizacemi, které se v rámci školského systému se školou setkávají, např. střediska výchovné péče, OSPOD, neziskové organizace, ŠPZ apod. Zpracovává písemné výstupy (zprávy, úkoly, oznámení). Součástí case managementu mohou být i případové konference.

PŘÍKLAD

Žák 8. ročníku má dlouhodobě problémy s pravidelnou docházkou do školy a ve vztazích s vrstevníky. Nedávno napadl spolužáka. Matka je samoživitelka, otec rodinu opustil. Matka nedostává výživné, nepobírá ani žádné sociální dávky. Výchovná poradkyně školy osloví externí spolupracovníci (sociální pracovníci místní neziskové organizace). Sociální pracovníce se s matkou žáka telefonicky spojí, nabídne jí své služby a domluví se na první schůzce, která proběhne v domácnosti klientky. Na ní jsou představeny možnosti spolupráce, následně je společně podepsána smlouva o poskytnutí služby a domluven plán podpory.

Po této schůzce následuje schůzka s výchovnou poradkyní, sociální pracovnící a matkou/klientkou, na které se všechny strany domluví na spolupráci a pravidlech pro předávání informací.

Další krok představuje společné setkání na půdě školy v přítomnosti ředitele, výchovné poradkyně a třídního učitele. Obsahem schůzky je problém s docházkou, prospěchem

a chováním žáka. Na schůzce je domluven obsah a četnost dalších setkání, a to jednou měsíčně. Díky již nastaveným opatřením se daří zlepšovat docházku, účastníci se tedy domluví, že v nich budou pokračovat a průběžně je vyhodnocovat. Sociální pracovníce také nabídne zprostředkování doučování a po konzultaci s matkou naváže spolupráci s psychologem a speciálním pedagogem (etopedem) ze Střediska výchovné péče (SVP).

Následně je realizována multidisciplinární schůzka, které se účastní žák a jeho matka, sociální pracovníce, výchovná poradkyně, třídní učitelka a speciální pedagog SVP. Vedení případové konference se ujme facilitátor, kterého si škola najala. Matka zvažuje dobrovolný pobyt žáka v SVP, který má přispět ke zlepšení jeho chování k vrstevníkům i k matce.

Sociální pracovníce paralelně pomáhá rodině i se stabilizací její sociální situace. Díky dobře nastavenému postupu se projevuje i jeho přidaná hodnota – pedagogové školy mají možnost nahlédnout situaci žáka v širším kontextu. Jeho problémům tak dokáží lépe porozumět a nastavit adekvátní podporu při vzdělávání.

Příklad financování (částky jsou orientační): Se sociální pracovnící je uzavřena DPP. Za každou hodinu vedení případu v rámci case managementu obdrží pracovníce 1000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B6 Vzdělávací akce pro žáky se zaměřením na zvyšování jejich studijní motivace; adaptační, socializační aktivita

Cílem aktivity je umožnit škole realizaci jednorázové akce nebo série na sebe navazujících akcí se zaměřením na podporu studijní motivace, adaptace na vzdělávací prostředí a sociální začlenění žáků se sociálním znevýhodněním. Realizace může mít formu jak individuální, tak i skupinové práce s žáky se sociálním znevýhodněním, aktivita ale může cílit také na celý třídní kolektiv, jehož jsou žáci se sociálním znevýhodněním součástí. Akce mohou být zajišťovány jak pedagogickými pracovníky školy, tak i spolupracujícími externisty. Časová dotace na jednu jednotku B6 jsou dvě hodiny. Na jednu akci je možné čerpat i více jednotek najednou.

PŘÍKLADY

1. Pedagog zajistí jednodenní exkurzi do firmy / SŠ v regionu školy. Do vybrané firmy / SŠ vezme pedagog vybranou skupinu žáků nebo celou třídu. Na organizaci akce se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod.

Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 4 hodiny, jsou využity dvě jednotky B6. Škola může hradit náklady do výše 3 500 Kč (cestovné žáků, odměnu pro pracovníka hostitelské firmy / SŠ).

2. Pedagog zorganizuje návštěvu pracovníků firmy / SŠ přímo ve „vlastní“ škole/třídě. Zástupci pozvané firmy / SŠ zrealizují WS s ukázkou konkrétních činností. Na organizaci akce se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod.

Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 4 hodiny, jsou využity dvě jednotky B6. Škola může hradit náklady do výše 3 500 Kč (cestovné, odměnu pro pracovníky firmy / SŠ, občerstvení).

3. Pedagog zorganizuje návštěvu areálu Velký svět techniky v Ostravě, konkrétně vzdělávací program „Chemická pitva H₂O“, při kterém si žáci vyzkouší činnost v analytické laboratoři. Na organizaci akce se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod.

Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 4 hodiny, jsou využity dvě jednotky B6. Akce je vhodná pro 10 žáků a škola může hradit náklady do výše 3 500 Kč (cestovné žáků, vstupné).

4. Pedagog pozve do školy na besedu se žáky osobu, která pochází ze sociálně znevýhodněného prostředí, ale stala se úspěšnou, má zajímavé zaměstnání, postup apod. Např. místní celebritu – úspěšného podnikatele, sportovce, umělce apod. Na organizaci akce se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod.

Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 2 hodiny, je využita jedna jednotka B6). Škola může hradit náklady do výše 1 750 Kč (cestovné, odměnu pro hosta, občerstvení).

5. Pedagog školy zajistí návštěvu členů leteckého modelářského kroužku ze SVČ v regionu na hřišti školy. Členové kroužku zrealizují přednášku a workshop o leteckém modelářství, následně si žáci mohou pod dohledem vyzkoušet pilotování leteckých modelů, dronů apod. Na organizaci akce se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod. Akce trvá 4 hodiny, jsou využity dvě jednotky B6. Škola může hradit náklady do výše 3500 Kč (cestovné členů kroužku, materiál, občerstvení, odměnu pro vedení kroužku apod.).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B7 Zážitekový vzdělávací program pro žáky

Cílem aktivity je umožnit škole realizaci zážitkového programu pro žáky se sociálním znevýhodněním. Aktivita zohledňuje význam zážitkových programů, které jsou zásadním prvkem výuky, u žáků se sociálním znevýhodněním je ale podmínkou jejich přístupnosti bezplatnost – aktivita umožňuje realizaci programu bez nároků na spolufinancování ze strany rodin žáků. Zážitekový vzdělávací program může cílit výhradně na žáky se sociálním znevýhodněním, alternativně však může být zaměřen i na celý třídní kolektiv, jehož jsou žáci se sociálním znevýhodněním součástí. Program může být zajišťovaný jak pedagogickými pracovníky školy, tak i spolupracujícími externisty. Časová dotace na jednu jednotku B7 je 32 hodiny. Časovou dotaci jedné jednotky by měl čerpat jeden kolektiv / třída žáků. Jednotku lze čerpat najednou nebo ji lze rozdělit do kratších časových úseků.

PŘÍKLADY

1. Škola připraví adaptační kurz pro žáky 6. ročníku v délce trvání čtyři dny (3 noci). Škola zajistí ubytování v ubytovacím zařízení se stravou a program. První den probíhají aktivity 8 hodin, druhý a třetí den probíhají aktivity 10 hodin denně, poslední den už jen 4 hodiny. Na organizaci kurzu se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod.

Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 32 hodiny, je využita celá jednotka B7. Náklady na akci tvoří celkem 40 000 Kč. Škola může hradit náklady na cestovné, stravné, ubytování žáků, odměnu pro pedagogy apod.

2. Pedagog školy osloví partnerskou organizaci (ve spolupráci s krajským konzultantem NPI ČR) – místní NNO. Po vzájemné dohodě organizace připraví pro žáky zážitkovou hru ve městě a jeho okolí se zaměřením na osvojení vlastivědných a přírodovědných znalostí. Dále připraví ukázky vlastní činnosti s možností si je vyzkoušet. Akce je dvoudenní s přespaním, které zajistí partnerská organizace. Na její organizaci se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod.

Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 16 hodin, je využita polovina jednotky B7. Škola musí rozvrhnout náklady na akci tak, aby jí zbyly finance na realizaci dalších aktivit v rámci tohoto zážitkového vzdělávacího programu. Náklady na akci tvoří celkem 15 000 Kč. Na realizaci dalších aktivit s touto skupinou žáků v rámci tohoto zážitkového vzdělávacího programu tedy zbývá škole z původní dotace (40 000 Kč a 32 hodin) ještě 25 000 Kč, přičemž musí vyčerpat ještě 16 hodin. Škola může hradit náklady na cestovné, stravné, ubytování žáků, odměnu pro pedagogy, partnerskou organizaci apod.

3. Škola připraví jednodenní výlet do krajského města, součástí je prohlídka centra města a návštěva aquaparku.

Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 8 hodin, je využita čtvrtina jednotky B7. Škola musí rozvrhnout náklady na akci tak, aby jí zbyly finance na realizaci dalších aktivit v rámci tohoto zážitkového vzdělávacího programu. Náklady na akci tvoří celkem 10 000 Kč. Na realizaci dalších aktivit s touto skupinou žáků v rámci tohoto zážitkového vzdělávacího programu tedy zbývá škole z původní dotace (40 000 Kč a 32 hodin) ještě 30 000 Kč, přičemž musí vyčerpat ještě 24 hodin. Škola může hradit náklady na cestovné, vstupné, občerstvení, odměnu pro pedagogy apod.

Poznámka k financování: Účast žáků se sociálním znevýhodněním by měla být na akcích umožněna zdarma, ostatním žákům platí účast na akci rodiče. Pokud to finanční podmínky akce dovolí, je možné z dotace přispět na akci i ostatním žákům. Podmínkou je, že součástí kolektivu jsou právě i žáci se sociálním znevýhodněním. Také je možné v rámci této aktivity žákům se sociálním znevýhodněním finančně přispět z nástroje B10. (Tyto informace vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022 až 2025.)

B8 Snídaňové kluby pro žáky

Cílem aktivity je umožnit škole realizaci snídaňových klubů pro žáky. Primárním záměrem snídaňových klubů je poskytnout nutričně vyváženou a kvalitní snídani žákům, kteří ráno (ať už z jakéhokoli důvodu) nesnídají. Děti, které mají hlad, se hůře soustředí na dopolední výuku, může se u nich projevovat náročné chování. Snídaňové kluby podporují dosahování lepších školních výsledků, pravidelnou docházku a motivují žáky k tomu, aby chodili na vyučování včas. Aktivita zároveň posiluje sociální vazby žáků a rozvíjí jejich sociální dovednosti. Vede k podpoře vzájemné důvěry mezi žáky a pedagogy, k rozvoji pozitivního vztahu žáka ke škole a k celkově vyšší úrovni wellbeingu.

Snídaňové kluby pro žáky mohou mít například formu pravidelného ranního setkávání žáků s pedagogy v přátelské atmosféře doprovázené společnou snídaní. Škola si ale může zvolit i vlastní model (nebo různé modely kombinovat). Snídaně tak mohou probíhat přímo ve třídách, cvičných kuchyňkách nebo jiných neformálních prostorech. Pro žáky, kteří dojíždějí a kluby by ráno nestíhali, mohou být nachystané snídaňové balíčky. Nejeefektivnější jsou snídaňové kluby, které se konají každý den, a kromě žáků se sociálním znevýhodněním jsou (v souladu s konceptem společného vzdělávání) otevřeny i ostatním žákům školy.

K zapojení do snídaňového klubu jsou žáci a jejich zákonní zástupci aktivně oslovováni například asistentkou pedagoga, výchovnou poradkyní nebo sociálním pedagogem školy. Na chodu klubů se mohou podílet různí zaměstnanci školy, ať už v rámci DPP nebo náplně práce. To zahrnuje například personál kuchyně, podpůrné profese nebo vychovatelky družiny.

PŘÍKLADY

1. ZŠ Zelená má 500 žáků a díky průzkumu představu, že o kluby předběžně projevil zájem 120 žáků (a to z různých důvodů). Většina žáků bydlí v okolí školy a nemá problém docházet ráno dříve. Škola proto zvolí model snídaňových klubů ve školní jídelně. Do přípravy jídel zapojí vedoucí školní kuchyně a kuchařku. Kluby bude provozovat v pondělí, ve středu a v pátek. Protože chce, aby byly kluby co nejvíce inkluzivní, otevřené a aby žádné dítě nemělo hlad, nastaví je na 150 žáků. Jejich koordinaci svěří dvěma pozicím – koordinátorovi inkluze a asistentovi pedagoga (zajištění snídaňových klubů mají v rámci svých pracovních úvazků). Ti spolupracují i s dalšími pozicemi na identifikaci žáků, kterým kluby primárně nabízet, i na zapojování žáků do doprovodných aktivit. Jednou týdně bude na klubech přítomný školní psycholog. Z dotazníků vědí, že zhruba 20 žáků chodí do školy většinou na poslední chvíli, rozhodnou se tedy 20 snídaní připravovat formou balíčků. Dětem je při příchodu do školy předá asistentka pedagoga. Balíčky vyrobí i z případných přebytků tak, aby byly žákům k dispozici o přestávce. Jednou za pololetí je snídaňový klub přístupný i rodičům a koordinátoři na něj pozvou zajímavého hosta.

Příklad financování (částky jsou orientační): Náklady na jeden školní rok: 511 200,- (150 žáků, 6 hodin přípravy, 12 dnů v měsíci, 10 měsíců).

2. ZŠ Červená se nachází ve městě, které má vysoký index sociálního znevýhodnění. Má 300 žáků a z předběžného průzkumu vyplynulo, že hlad ráno mají zejména mladší děti, starší si občas kupují snídani cestou. Jejich rodiče by zároveň stáli o snídaňové kluby. Většina žáků chodí do školy krátce před zvoněním, zájem mají o začátky klubů po 7.30. Škola otevře snídaňové kluby přímo ve třídách, a to na prvním stupni. Pro druhostupňové žáky připravuje každý den balíčky, které jsou k dispozici na určeném výdejním místě od 7.30 do 11.00. Jídlo objednává od externího dodavatele, který jej do školy doveze v krabicích určených pro konkrétní třídu. Jednotlivé kluby a jejich organizace jsou zodpovědností třídních učitelů/asistentů pedagoga, podporu zajišťuje také sociální pedagog.

Příklad financování (částky jsou orientační): Náklady na jeden školní rok: 1 420 000,- (250 žáků, 10 hodin přípravy, 20 dnů v měsíci)

3. ZŠ Modrá má 700 žáků, 70 žije ve dvou vyloučených lokalitách, ze kterých dojíždí MHD. Z průzkumu mezi všemi žáky zjistila, že hlad mívají děti, které zároveň přicházejí na poslední chvíli. Škola zaměstnala i asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Ten navázal kontakt s některými rodinami a zjistil, že vzhledem k omezeným spojmům je pro ně těžké docházet do školy dříve. Po poradě se ŠPP škola zvolila model poskytování snídaní formou balíčků a zároveň otevřela menší snídaňový klub ve cvičné kuchyňce, kam si žáci mohou balíčky přinést a sníst a kde je k dispozici čaj. Žáci si zde mohou dodělat domácí úkoly nebo se účastnit doučování. Klub jednou týdně navštěvuje školní psycholog.

Příklad financování (částky jsou orientační): Náklady na jeden školní rok: 568 000,- (100 žáků, 4 hodiny přípravy, 20 dnů v měsíci). Poznámka k financování: Cena za snídani na jednoho žáka je 20 Kč. Snídaně mohou využívat i ostatní zaměstnanci školy, kteří si snídani hradí. S pracovníkem školy, který je pověřen organizací snídaňového klubu nebo přípravou jídla, je uzavřena dohoda o provedení práce a obdrží 210 Kč za hodinu činnosti (na skupinu 25 žáků).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B9 Školní akce zaměřená na posílení spolupráce s rodiči žáků se sociálním znevýhodněním

Cílem aktivity je poskytnout rodičům informace spojené s konkrétními tématy a dostatečný prostor k diskuzi, umožnit jim podílet se na chodu školní akce, a tím je motivovat k větší

spolupráci se školou. Vhodné je naplánovat sérii setkání v trvání 2–4 hodin, která se mohou odehrávat se stejnými nebo s různými skupinami rodičů. Je výhodou zorganizovat setkávání rodičů přímo v prostorách dané školy.

Škola zajistí realizaci akce, na kterou přizve rodiče a nabídne jim možnost se na její realizaci podílet. Realizaci akce může zajišťovat i externí organizace či externí odborník. Externím odborníkem může být např. pracovník NNO, SVČ, pracovník pedagogicko-psychologické poradny, vysokoškolský pedagog, metodik apod. Časová dotace na jednu jednotku B9 jsou dvě hodiny. Na jednu akci je možné čerpat i více jednotek najednou.

PŘÍKLADY

1. Akce by se měla ideálně odehrávat ve škole nebo její blízkosti. Rodiče se do kontaktu s pedagogy mohou dostat např. na pozadí nějaké větší akce. Pedagogové školy (pracovník volnočasových aktivit) zorganizují sportovní den (školní olympiádu), přičemž nabídnou rodičům žáků, aby se podíleli na přípravě, sami zajišťovali některé disciplíny, zajistili přípravu/distribuci občerstvení atd., nebo aby se zúčastnili alespoň v roli diváků. Na přizvání rodičů ke spolupráci/účasti by se měli podílet sociální pedagogové, asistenti pedagoga, koordinátoři inkluze atd.
Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 6 hodin, jsou využity tři jednotky B9. Škola může hradit náklady do výše 5 250 Kč, tj. 3 x 1 750 Kč (materiál, občerstvení, odměnu pro externího organizátora apod.).
2. Pedagogové školy zorganizují besedu s rodiči „Na kafe s rodiči“, na kterou pozvou zajímavého hosta – místní významnou osobnost, podnikatele, sportovce, umělce atd. Na organizaci akce se může podílet pracovník volnočasových aktivit, sociální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor inkluze apod.
Příklad financování (částky jsou orientační): Akce trvá 2 hodiny, je využita jedna jednotka B9. Škola může hradit náklady do výše 1 750 Kč (cestovné, odměnu pro hosta, občerstvení).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B10 Hrazení dalších nákladů spojených se vzděláváním žáka se sociálním znevýhodněním (úhrady v rámci určeného podílu nákladů na blíže nespecifikované aktivity školního projektu)

Slouží ke snižování či odstraňování bariér v přístupu k formálnímu a neformálnímu vzdělávání. Smyslem nástroje je přímá podpora žáků se sociálním znevýhodněním, jejich zapojování do běžných aktivit školy, ale i zvyšování jejich studijní motivace či studijních výsledků. Z nástroje mohou být hrazena i opatření, která povedou k podpoře pravidelné školní docházky a umožní žákům plnohodnotné fungování v rámci třídního kolektivu a školy. Doporučujeme využít posuzovací schéma z metodiky Identifikace žáků se sociálním znevýhodněním v základní škole a potřeby jednotlivých žáků konzultovat vedle třídních učitelů také například se sociálními pedagogy a dalšími pracovníky školního poradenského pracoviště, případně asistenty pedagoga.

Z nástroje B10 lze financovat či spolufinancovat například:

- Učební pomůcky pro žáky (učebnice, psací a rýsovací potřeby, didaktické hry, potřeby do hudební, výtvarné a tělesné výchovy, u kterých se běžně předpokládá finanční spoluúčast ze strany zákonných zástupců) digitální výukové programy, které mají žákům pomoci zpřístupnit a lépe pochopit učivo,

- individuální vybavení žáka pro výuku odborných předmětů (v případě, že studijní obor předpokládá, že si toto vybavení student hradí sám),
- vstupní poplatky na školní aktivity (zážitkové, vzdělávací, preventivní) a exkurze, včetně cestovného a zajištění stravy pro žáky,
- náklady na adaptační kurzy, školy v přírodě, lyžařské výcviky, sportovní soustředění, zahraniční pobyty, stáže a další vícedenní akce organizované školou,
- poplatek za školní kroužky včetně materiálu a vybavení (barvy, štětce, cvičební úbor, dresy, sportovní obuv),
- zaplacení kroužku mimo školu (například pokud podporuje nadání dítěte a není dostupný ve škole),
- poplatky za zapůjčení vybavení – například pro volnočasové aktivity (lyže, kolo, přilba, hudební nástroje),
- poplatky za docházku do školní družiny (v případě, že škola nemá vnitřní směrnici, která osvobození od úplaty upravuje),
- hygienické potřeby, menstruační pomůcky – jednorázové i udržitelné, kondomy, zubní kartáčky a pasty, sprchy, pračky, náhradní oblečení a přezůvky a další potřeby, které škola standardně nezajišťuje,
- pomůcky pro realizaci snídaňových klubů (hrnky, příbory, rychlovarná konvice, mikrovlnná trouba, termosky na čaj),
- poplatky za internát, stravování (například obědy), dojíždění do školy,
- sociální stipendia,
- specializované poradenské a/nebo terapeutické služby, u kterých se předpokládá úhrada ze strany zákonných zástupců,
- přípravné kurzy na přijímací nebo státní zkoušky (například z jazyka),
- autoškola, průkazy odborné kvalifikace (jsou-li součástí studijního oboru),
- další pomůcky a vybavení, které pomohou žákovi překonat bariéry v přístupu ke vzdělávání, například dioptrické brýle.

Uvedený seznam není taxativní, nýbrž demonstrativní. V případě nejasností se doporučuje obrátit školám na svého konzultanta. U méně obvyklých nebo nákladnějších pomůcek a vybavení, u kterých realizátor váhá, zda je zahrnout do projektu, je nutné se řídit pravidlem účelnosti při sledování základního cíle, kterým je podpora žáků se sociálním znevýhodněním. Pokud zvažovaná pomůcka takové předpoklady splňuje, má vazbu na školní vzdělávací program a škola je schopna prokázat, že přispěla k naplnění cíle projektu, pak ji lze zařadit. Nástroj je primárně zaměřen na opatření, která není možné financovat z jiných zdrojů (případně k překlenutí období, ve kterém nejsou jiné zdroje dostupné).

B11 Pedagogická intervence se zaměřením na rozvoj odborného jazyka na středních školách

Cílem aktivity je poskytnout středním školám nástroj směřující k podpoře žáků, kterým z důvodu nedostatečného osvojení českého jazyka hrozí školní neúspěšnost a předčasné ukončení vzdělávání. Aktivita je zaměřena na posilování kompetencí v českém jazyce se zřetelem na odborný jazyk a zajištění požadavku bezpečnosti práce při odborném výcviku. Aktivitu realizuje pedagogický pracovník školy, případně externista seznámený s principy výuky češtiny jako druhého (cizího) jazyka, například učitel cizích jazyků.

PŘÍKLAD

Střední odbornou školu Zelená navštěvují tři žáci, kteří ukončili základní školu v zahraničí, tři, kteří mají jiný mateřský jazyk než češtinu, a dva, kteří hovoří romským etnolektem.

Všichni zvládají češtinu na dobré komunikativní úrovni, dělá jim však problémy odborná slovní zásoba užívaná při praktické výuce a nedaří se jim v některých teoretických předmětech. Pedagogická intervence se uskutečňuje 2x týdně 45 minut. Pracovník, který intervenci zajišťuje, komunikuje s mistry odborného výcviku a učiteli teoretické výuky a zjišťuje potřeby žáka. Posiluje kompetence v českém jazyce a cíleně předurčuje fráze a slovní zásobu nezbytnou pro úspěšné zapojení do praktické výuky a absolvování teoretické výuky.

Příklad financování (částky jsou orientační): S učitelem je uzavřena DPP. Za každou hodinu pedagogické intervence obdrží učitel 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

B12 Prevence předčasného ukončení vzdělávání na střední škole

Cílem aktivity je poskytnout škole nástroj směřující k posilování studijní motivace žáků setrvat ve středním vzdělávání, ukončit ho a nastoupit do praxe. Jedná se o průběžnou aktivitu v rámci celého školního roku v případě, že škola nemá personální pozice, které by tuto aktivitu mohly zajistit v rámci svého úvazku (např. sociální pedagog, školní psycholog).

Individuální, případně skupinová podpora žáků má za cíl identifikovat rizikové faktory v žákově životě, které mohou vést k předčasnému odchodu ze vzdělávání, hledat řešení nastalé situace a zapojit do procesu řešení případu další instituce (terapeuty, lékaře, dluhové poradenství, sociální péči). Průvodce s žákem řeší, jak se mu daří při vzdělávání, ve kterých vyučovacích předmětech potřebuje podporu, zajišťuje doučování, stanovuje spolu s žákem dílčí dosažitelné individuální cíle a uzavírá individuální dohody o plnění školní docházky. Žákům může být poskytována podpora i v oblasti osobních a vztahových potíží. Podpora může směřovat i k zapůjčení nebo zajištění pomůcek (NB, tablet, brýle, čočky, pracovní ochranné brýle, pracovní oděv potřebný k vykonávání odborného výcviku apod.). Aktivita může být propojena s poskytováním retrostipendií z nástroje B10. Podporu může realizovat pracovník školy, případně externista.

PŘÍKLAD

Michal dojíždí do středního odborného učiliště Červená ze 30 kilometrů vzdálené obce druhým rokem. Dříve Michalova rodina měla s jeho vzděláváním minimální náklady, navštěvoval základní školu v místě bydliště a stravoval se doma. Nyní musí hradit náklady spojené s dopravou, stravováním a pomůckami potřebnými pro praktickou výuku. Po završení 17 let rodiče začínají na Michala vyvíjet tlak, aby si začal vydělávat sám a přispíval do rodinného rozpočtu. Michal začíná chodit na brigády, má velký počet absencí a ztrácí zájem na dokončení školy. Průvodce spolu se žákem zjišťuje důvody vysokých absencí a společně hledají možnosti řešení nastalé situace. Průvodce nabízí možnosti finanční podpory, kontaktuje spolupracující organizace, posiluje motivaci žáka k ukončení vzdělání, podporuje ho v pozitivním vnímání budoucnosti a pracovním uplatnění v životě po ukončení školy. Na setkání zve v případě potřeby i zákonné zástupce žáka.

Příklad financování (částky jsou orientační): S průvodcem je uzavřena DPP. Za každé 60minutové setkání obdrží 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

C. Podpora dalšího vzdělávání a rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků

C1 DVPP se zaměřením na společné vzdělávání a inovativní metody a postupy ve vzdělávání

Cílem aktivity je zvýšení kompetencí pedagogických pracovníků, větší porozumění problematice společného vzdělávání a rozšiřování znalostí metod, které je možné ve společném vzdělávání využít (jako prvotní krok k proměně postupů, přístupů a postojů). Vzdělávací aktivity pedagogických pracovníků cílí na zlepšení výsledků učení žáků se sociálním znevýhodněním, dosažení jejich wellbeingu, školního úspěchu a maximálního posunu v zóně nejbližšího rozvoje (bez ohledu na jejich rodinné zázemí) a na posílení jejich motivace k učení.

Jedná se např. o následující témata: komunikace mezi rodinou a školou; pedagogická diagnostika; činnost ŠPP; činnosti a role asistenta pedagoga; wellbeing žáků i pedagogů; identifikace žáků z rodin se sociálním znevýhodněním a specifika vzdělávání těchto žáků; vzdělávání žáků z etnických menšin; aktivizující metody a efektivní formy práce s heterogenní třídou; podpora formativního přístupu a hodnocení aj.

DVPP (online či prezenční forma) je realizováno pro konkrétní pedagogický sbor, jelikož společné téma akceleroje rozvoj školy, podporuje dobré klima, podporuje srozumitelnost pro rodiče a žáky a efektivnější implementaci do výuky. Není podmínkou, aby se DVPP zúčastnil celý pedagogický sbor, záleží na tématu. Je ale doporučena účast co největšího počtu pedagogů, jelikož proces změny ve škole je možné nastartovat, pokud se s myšlenkou ztotožní co nejvíce pedagogických pracovníků. Nejnižší počet účastníků není stanoven, rozhodnutí je v kompetenci ředitele. Pokud je téma specifické pro část pedagogických pracovníků, je vzhledem k hospodárnosti vynaložených finančních prostředků možné ke školení přizvat další účastníky ze škol v okolí.

DVPP nemusí být akreditováno MŠMT. Je však třeba vždy komunikovat vzdělávací strategie uvnitř školy a hledat linku, která souzní s vizí a hodnotami školy a řeší konkrétní kontext školy (navazuje na plán dalšího vzdělávání). Při výběru DVPP je vhodné pojmenovat vzdělávací potřeby týmu a postup implementace nových postupů do praxe a obojí sladit s potřebami učitelů (ideálně všichni vědí, co se potřebují naučit a jak s tím potom naloží). DVPP je pouze jedním z nástrojů, který otvírá možnosti pro proměny metod, postupů práce a klimatu školy. Doporučuje se proto provázat DVPP s další podporou (např. mentoring, supervize, sdílení, stáže apod.).

Vzhledem k rozpočtovaným nákladům tohoto nástroje je doporučeno uspořádat kurz přímo ve škole (nástroj je normován na platbu lektorovi a realizaci ve škole). Další náklady spojené s kurzem (cestovní náhrady pro lektora, texty pro pedagogy apod.) lze hradit z kapitoly D (admin. náklady).

PŘÍKLADY

1. Je zvolen 4hodinový kurz DVPP (1x nástroj C1), který je provázán s 2hodinovým koučinkem (2x nástroj C3) a 4hodinovým mentoringem. Vedení školy si spolu s koučem definuje cíle rozvoje pedagogických pracovníků ve své škole, které následně s pedagogickým sborem komunikuje. Zadáání a cíle vzdělávání komunikuje vedení s vybraným lektorem, který DVPP upraví přímo na míru škole (proto není nutná akreditace). Dle tématu a charakteru DVPP se školení zúčastní co nejvíce osob ze

školy. Na konci školení si účastníci spolu s lektorem definují první kroky implementace nových poznatků do praxe. S časovým odstupem 2 týdnů navazuje na školení 4hodinový skupinový mentoring (2 x 2 hodiny s časovým odstupem 3 týdnů), který podpoří implementaci poznatků do praxe a minimalizuje přešlapování na místě, čímž podpoří efektivitu realizovaného DVPP.

Příklad financování (částky jsou orientační): Základní jednotkou rozpočtu jsou 4 hodiny. Je využito 4 jednotky C2. Za každou odučenou hodinu DVPP (60 minut) obdrží lektor 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci). Za každou realizovanou hodinu mentoringu a koučinku (60 minut) obdrží mentor a kouč 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

2. Je zvolen 12hodinový kurz DVPP, který je provázán s 3hodinovou facilitací. Vedení školy spolu s pedagogickými pracovníky za pomoci facilitátora diskutuje o současném stavu a stanoví si nejbližší cíle a první kroky pro změnu (3hodinová porada s facilitací). Na základě definovaného cíle vzdělávání lektor upraví školu na míru vzdělávací program, který je realizován v několika blocích (např. 3 x 4 hodiny nebo 2 x 6 hodin) s časovým odstupem, během kterého účastníci aplikují do praxe získané poznatky, a v dalším bloku reflektují své zkušenosti s lektorem.

Příklad financování (částky jsou orientační): Základní jednotkou rozpočtu jsou 4 hodiny. Je využito 3 jednotky C1 a 3 jednotky C6. Za každou odučenou hodinu DVPP (60 minut) obdrží lektor 1 000 Kč (500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizaci). Za každou realizovanou hodinu facilitace (60 minut) obdrží facilitátor 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

C2 Mentorská podpora pedagogických pracovníků

Cílem aktivity je prohlubování, zlepšování již zavedených postupů a posilování silných stránek pedagogických pracovníků. Posiluje to, co pedagogové dělají dobře, a odкрývá místa pro zlepšení. Zvyšuje šanci na implementaci poznatků z DVPP, a tím podporuje trvalou proměnu učitelských postupů. Vhodná je prezenční i online forma.

Mentoring podporuje realizaci strategických cílů, vytvoření kultury spolupráce a sdílení znalostí. Jde o kolegiální podporu nebo kolegiální učení, které by mělo být běžnou součástí profesního života učitelů. Mentor pomáhá, jak řešit určitý úkol, či jak se chovat v určitých situacích. Prolamuje izolaci učitelů a podporuje reflexi praxe, ale i sebereflexi. Mentor je expertem na danou problematiku mentorovaného.

Mentoring je vhodný pro vedení škol i pedagogické pracovníky pro řešení např. těchto témat: podpora pozitivní a otevřené komunikace mezi pedagogy a žáky, uvnitř pedagogického sboru, mezi pedagogy a rodiči žáků; podpora při pozitivním ovlivňování chování žáků, podpora při zvyšování studijní motivace žáků, podpora při uplatňování nových/alternativních metod a postupů ve výuce, příprava na výuku, cíle a metody výuky, hodnocení dopadů výuky, nastavení práce specifických pracovišť (ŠPP, družina apod.) a role jejich pracovníků; zapojení asistenta pedagoga; práce s žáky se SVP apod.

Realizace může mít formu jak individuální, tak i skupinovou (jeden mentor pracuje s jedním kolegou v rámci jedné školy, či jeden mentor pracuje s více učiteli nebo se skupinou učitelů). Mentor může být zaměstnanec školy nebo externista (v obou případech má certifikát mentora).

PŘÍKLADY

1. Je zvolen 12hodinový skupinový mentoring pro pedagogy 2. stupně a spolupracující asistenty pedagoga pro reflexi a zlepšení spolupráce učitelů a asistentů, zaměřený na spolupráci při přípravě na výuku, organizaci vyučování a společné evaluaci. Podrobnou zakázku mentoringu definují účastníci spolu s mentorem.

Příklad financování (částky jsou orientační): Je využito 12 jednotek C3. Za každou realizovanou hodinu mentoringu (60 minut) obdrží mentor 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

2. Je zvolen 6hodinový individuální mentoring pro ředitele školy k řešení otázek k organizaci práce, procesům, pravidlům a plánování ve škole. Podrobnou zakázku mentoringu definuje zúčastněný ředitel.

Příklad financování (částky jsou orientační): Je využito 6 jednotek C3. Za každou realizovanou hodinu mentoringu (60 minut) obdrží mentor 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

C3 Koučovací podpora vedoucích pedagogických pracovníků

Cílem aktivity je podpora vedení školy v tvorbě podmínek pro zdárnou implementaci principů společného vzdělávání, zvyšování motivace a efektivity práce s cílem zlepšování učení všech učitelů i žáků ve škole. Koučink šetří čas a minimalizuje slepé uličky. Témata koučování vychází z potřeby klienta a nejsou nijak omezena. Může být jednou z prvních podpor, pomůže nastavit plán cesty proměny školy, podpoří vedoucí roli vedení (když vedení ví, co chce, a jasně to komunikuje, tým pedagogů pak vedení následuje).

Úkolem kouče je vést proces, obsahem ho naplňuje koučovaný. Kouč zcela respektuje kompetentnost koučovaného, k přemýšlení o změně jej vede pokládáním otázek. Pomáhá koučovanému dojít k vlastnímu řešení, které je založeno na jeho jedinečnosti (osobnost, zkušenosti, zdroje v místě našeho působení).

Realizace může mít formu jak individuální, tak i skupinovou, prezenční nebo online. Optimální je ponechat první setkání časově neomezené a pokračovat v setkávání každé 3 až 4 týdny v rozsahu cca 1,5 hodiny po dobu 6 měsíců až 1 roku.

Kvalifikační požadavek na kouče je certifikát kouče (kouč je expertem na koučink, nemusí být expertem na danou problematiku koučovaného). Může se jednat o mezinárodní ICF certifikace MCC, PCC, ACC, popřípadě i certifikát jiných organizací s akreditací MŠMT.

PŘÍKLADY

1. Je zvoleno 12hodinové individuální koučování pro ředitele/ředitelku školy nebo jeho/její zástupce/zástupkyni (12x nástroj C3). Je to příležitost ke konstruktivní soustředěné práci na sobě v oblasti osobního i profesního růstu i rozvoje školy. Na prvním setkání jsou vysvětlena pravidla koučování a role kouče, v průběhu setkávání se řeší ad hoc témata, která přináší koučovaný (koučovaný je držitelem obsahu). Řeší se pouze taková témata, která může následně koučovaný ovlivnit, resp. která odpovídají domluvenému cíli koučování – řídí kouč (kouč je držitelem procesu).

Příklad financování (částky jsou orientační): Je využito 12 jednotek C3. Za každou realizovanou hodinu koučování (60 minut) obdrží kouč 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

2. Společný 6hodinový koučink pro ředitele/ředitelku školy a jeho/její zástupce/zástupkyni (6x nástroj C3). Jde o příležitost vystoupit z operativního shonu a společně se zamyslet nad otázkami spojenými s rozvojem školy (strategie, vize, vztahy,

komunikace atd.). Na prvním setkání jsou vysvětlena pravidla koučování a role kouče, ladí se vzájemná očekávání a definuje se koučovací zakázka, která je v následných setkáních realizována. Průběžně je reflektováno, zda je cíl naplňován, či nikoli. V závěru je vyhodnoceno, zda byl cíl naplněn, a plánovány další možné kroky.

Příklad financování (částky jsou orientační): Je využito 6 jednotek C3. Za každou realizovanou hodinu koučování (60 minut) obdrží kouč 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

C4 Stáže, vzájemná kolegiální podpora

Cílem aktivity je přenos praxe na základě účasti na přímé pedagogické práci. Jedná se o náslehy při přímé práci s žáky v přijímající škole/instituci a konzultaci s vyučujícím či s vedením školy/instituce. Přináší konkrétní inspirace pro proměnu metod a postupů. Rozvíjí dovednost reflektovat a plánovat výuku na základě společné zkušenosti.

Jedná se o oboustranné obohacování pedagogů v oblasti metod a forem práce s žáky a o účinnou podporu rozvoje pedagogů, která může odstartovat skokový posun v práci pedagogů (AHA momenty a emoční prožitek podporuje rychlost implementace do praxe a trvalost změn). Předpokládá definování cílů pozorování a formulování prvních kroků pro přenos do praxe s pomocí externího průvodce stáží.

Doporučuje se plánovat stáž pro více osob z vysílající školy. Učící se skupina vzniká nejlépe v počtu 3 osob, snáze se pak prosazují změny ve škole (např. stáže se účastní člen vedení a 2 učitelé). Zásadním hlediskem při výběru školy je fakt, že hostitelská škola nabízí inspirativní pohled na vybranou tematiku. Během stáže je možné navštívit i jiné organizace (např. NNO), podmínkou stáže je náslehy při přímé práci s dětmi/žáky. Nástroj je zamýšlen pro sdílení zkušeností mezi školami v rámci ČR, výše dotace je nastavena na vnitrostátní spolupráci.

Typizovaný popis realizace stáže: účastníci stáže spolu s hostitelem (pracovník přijímající školy/instituce) a s průvodcem stáže (externí lektor, mentor nebo konzultant) konzultují záměry stáže a společně definují cíle pozorování (2 hodiny). Účastníci stáže se spolu s průvodcem zúčastní pozorování přímé práce se žáky (4 hodiny), kterou vede hostitel, popřípadě jeho kolega (pracovník přijímající školy/instituce). Bezprostředně po pozorování či s časovým odstupem se všichni účastní reflexe stáže a plánování prvních kroků pro přenos poznatků do praxe (2 hodiny). Jednotka stáže jsou 4 hodiny (je tím myšleno 4 h pozorování přímé práce se žáky, další 4 hodiny jsou určeny pro přípravu a reflexi stáže (tj. celkem 8 hodin). Stáž je finančně normována na 8 hodin pro dvě osoby (pro hostitele a průvodce stáže: 2 h přípravy + 4 h náslehu + 2 h reflexe za 1000 Kč, přičemž cena zahrnuje 500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizované hodiny). Dopravné účastníků stáže do hostitelské školy a náklady na suplování chybějících pedagogů mohou být hrazeny z nákladů na administraci projektu.

PŘÍKLAD

1. Je zvolena kombinace 2 stáží v kombinaci s 4hodinovým mentoringem.

Ve škole se dlouhodobě nedaří zvládat kázeňské problémy žáků na 2. stupni. Se 2 školami, které již zaznamenaly úspěchy v oblasti pozitivního ovlivňování chování starších žáků, je domluvena stáž. Zúčastní se jí 3 učitelé 2. stupně a zástupce ředitele pro 2. stupeň.

Stáž v 1. škole: S mentorem a hostitelem první školy (zástupcem přijímající školy) je domluvena online plánovací schůzka (2 hodiny), během níž jsou pojmenovány

problémy, se kterými se potýká vysílající škola, a cíle stáže. Rovněž je představena hostitelská škola a metody/aktivity/apod., které bude možno na stáži pozorovat. V den stáže jsou účastníci stáže spolu s mentorem přítomni na náslechu v hostitelské škole (4 hodiny), bezprostředně po náslechu následuje reflexe (2 hodiny).

Stáž v 2. škole: Analogicky probíhá plánovací schůzka, náslech ve vyučování a prohlídka školy i závěrečná reflexe v druhé škole.

Příklad financování (částky jsou orientační): Jsou využity celkem 2 jednotky C4 a 4 jednotky C2. Hostitel i mentor je placen z rozpočtu stáže (2 + 4 + 2 hodiny za 1000 Kč, cena zahrnuje 500 Kč za přípravu a 500 Kč za realizované hodiny). Dopravné účastníků stáže do hostitelské školy a náklady na suplování chybějících pedagogů mohou být hrazeny z nákladů na administraci projektu.

2. Ve škole proběhne kolegiální sdílení všech účastníků stáže se všemi pedagogickými pracovníky 2. stupně, pracovníky ŠPP, popřípadě nepedagogickými pracovníky školy, dle charakteru problematiky. Jsou představeny funkční modely, které byly na obou stážích pozorovány. Se všemi zúčastněnými jsou pojmenovány přenositelné modely, které jsou funkční pro danou školu. S pomocí mentora jsou naplánovány první kroky pro implementaci nových metod/postupů (2 hodiny skupinového mentoringu). V časovém odstupu 1 měsíce jsou spolu s mentorem vyhodnoceny první kroky implementace a naplánovány kroky další (2 hodiny skupinového mentoringu).

Příklad financování (částky jsou orientační): Za každou realizovanou hodinu mentoringu (60 minut) obdrží mentor 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

C5 Supervize pro pedagogické pracovníky

Cílem aktivity je zlepšení vztahů, komunikace, spolupráce, důvěry a mírnění obav (např. ve složitých situacích apod.). Supervize pomáhá předcházet pocitům vyčerpanosti a vyhoření a přináší škole možnost řešení situace „na míru“. Zaměřuje se na vztahovou stránku, tedy např. na vztah učitele k sobě samému, k žákům, na vztahy ve třídách apod. Zacílení supervize se liší dle potřeb zadavatelů – může se jednat o podporu procesů v rámci pedagogických týmů (skupinová supervize) i osobního nastavení a hranic (individuální) s cíli zaměřenými na řešení pracovních otázek (týmová supervize), seberozvoje či podpůrných oblastí (klientská supervize).

Pro všechny zúčastněné bývá supervize vzácnou příležitostí věnovat se detailně konkrétnímu tématu/problému. Díky ní je možné pružně a efektivně reagovat na dané aktuální potřeby, protože zakázku supervize si definují účastníci. Přítomnost supervizora, který není ve věci osobně zainteresován, může napomáhat změnám zdola, tzn. od zaměstnanců směrem k vedení.

Supervize je dlouhodobá a pravidelná aktivita, musí být pro účastníky dobrovolná, účastní se jí ideálně 5–7 osob (maximálně 10). Osvědčuje se realizovat supervizi přímo ve škole, v odpoledních hodinách, 6–8× během školního roku. Je dobré dohodnout se supervizorem termíny na celý rok, ideálně v konkrétním dnu v týdnu, aby účastníci mohli s termíny předem počítat. Doporučuje se dohodnout se supervizorem formu a podmínky účasti či neúčasti zástupce vedení školy.

Možnosti realizace supervize:

- Individuální supervize poskytuje prostor pro řešení klíčových otázek a problémů, se kterými se jedinci nechtějí svěřovat před ostatními kolegy nebo řeší odlišné

- záležitosti. Vhodná může být pro specifické profese, které nemají ve škole vhodného partnera, např. psycholog, speciální pedagog, sociální pedagog apod.
- b) Skupinová supervize dodává podpůrnou atmosféru a pracovníci se mohou podělit o zkušenosti, úzkosti i starosti. Účastníci získávají zpětnou vazbu od ostatních, heterogenita skupiny zvyšuje počet různých pohledů na řešenou situaci a širokou škálu životních zkušeností. Vhodná je pro skupinu pedagogů, kteří řeší stejný nebo podobný problém (např. učitelé jedné třídy, nebo všichni učitelé jednoho složitého žáka), nebo pro skupinu pedagogů dle rolí (např. asistenti pedagoga, učitelé 1. stupně, učitelé 2. stupně, vychovatelé apod.).
 - c) Týmová supervize je oproti skupinové tvořena všemi členy pracovního kolektivu bez ohledu na jejich konkrétní pozici, potřeby, zdroje a odpovědnost. Tento druh supervize je zaměřen především na činnost týmu jako celku a také na jeho efektivitu (vhodná je pro mini týmy v rámci školy, např. pracovníky ŠPP).

Kvalifikačním požadavkem na supervizora pro pedagogické pracovníky je certifikát supervizora (příp. jiných supervizních metod – balintovská skupina, Wanda apod.), nebo garance profesní asociace supervizorů (supervizor ve výcviku).

PŘÍKLAD

Je zvolena 8hodinová skupinová supervize pro pedagogické pracovníky 8. třídy, ve které jsou dlouhodobé kázeňské problémy se skupinou žáků, a navíc obtížná komunikace s jejich rodiči. Na začátku jsou definovány 4 2hodinové termíny supervizních setkání, jichž se účastní pedagogové dané třídy, kteří chtějí situaci ve třídě řešit (v ideálním případě všichni), zpočátku bez účasti vedení. Během supervize je možné mluvit o všem, mj. i o svých pochybnostech, selháních, nedostacích, je prostorem pro bezpečnou zpětnou vazbu a vzájemnou reflexi všech zúčastněných. Informace ze supervize zůstávají pouze součástí sezení a adresně je nelze nikde jinde využívat. Supervize nicméně vedle své „terapeutické“ funkce může (měla by) dospět též ke konkrétním závěrům i praktickým opatřením. Pokud během supervize např. vyvstane potřeba zapojit do řešení i vedení školy, je supervizorem přizváno na další supervizní setkání.

Příklad financování (částky jsou orientační): Je využito 8 jednotek C5. Za každou realizovanou hodinu supervize (60 minut) obdrží supervizor 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

C6 Facilitace společných jednání

Cílem facilitace je usnadnit průběh diskuzí a práci ve skupině a podpořit dosahování dohod. Zapojení facilitace při vedení schůzek, porad a jiných setkání vede k efektivnímu využití času, směřování diskuze k stanovenému cíli a k vytěžení potenciálu všech lidí ve skupině. Lze ji využít při práci s pedagogickým sborem, rodiči či žáky. Probíhá za přítomnosti neutrálního odborníka – facilitátora, který připravuje průběh setkání a poté jím provází od začátku až do konce s orientací na řešení a vícestranná konstruktivní opatření.

Facilitace může být jednorázová či ad hoc využívaná služba, případně služba i opakovaně využívaná k dosažení předem určeného a jasně daného cíle. Na rozdíl od mediace, která slouží pro řešení sporu dvou stran, volíme facilitaci při práci se skupinou. Facilitace není vhodná při řešení vyhočených konfliktů a krizových situací.

Facilitaci je možné využít při strategickém plánování s pedagogickým sborem, nebo jako nástroj, který umožní dovést skupinu k cíli porady nebo k cíli složitého jednání navzdory

úskalí neefektivní komunikace, nedorozumění a nejasností mezi více účastníky. Může jít například o setkání nebo sérii setkání mezi skupinou rodičů a zástupci školy či dalších spolupracujících organizací v případech aktuálně konfliktních situací, např. nesouhlas rodičů s postupy či rozhodnutím školy nebo při řešení záškoláctví, náhlých změn v chování žáků apod. Facilitaci je vhodné využít například i během případových konferencí.

Kvalifikačním požadavkem na facilitátora společných jednání je certifikát o absolvování akreditovaného kurzu v této oblasti.

PŘÍKLAD

Na ZŠ Modrá dochází velký počet žáků se sociálním znevýhodněním, přicházejí i noví žáci z Ukrajiny. Už několik let se škola potýká s pověstí méně kvalitní školy, rodiče pro své děti raději volí školu v jiné části města, která je vnímána jako prestižnější.

Vedení školy si uvědomuje rizika, která ze situace vyplývají. Po dohodě s pedagogickým sborem se shodne na tom, že chce zavádět nové nástroje ke zkvalitnění výuky a wellbeingu a podporovat rozvoj pozitivních vztahů. Uvědomuje si ale i to, že samotná opatření ve škole ke změně postojů rodičů nestačí a že je potřeba je komunikovat i navenek.

Po poradě se zřizovatelem (a jeho oddělením vnějších vztahů) se do tvorby a realizace komunikační strategie rozhodne zapojit všechny pedagogické, ale i nepedagogické pracovníky školy (jde o menší školu se 30 zaměstnanci). Aby se strategií byli všichni srozuměni, cítili se být její součástí, vnímali svůj podíl a aby společná práce byla efektivní, strukturovaná a vedla k vytyčenému cíli, rozhodlo se vedení školy využít služeb facilitátora.

Poté, co se facilitátor seznámí se zadáním zakázky, které obsahuje i cíl, k němuž má facilitace dojít, určí nejlepší metodu a časovou náročnost celého procesu. Ten nastaví tak, aby byli zapojeni všichni zaměstnanci (vzhledem k jejich počtu ne všichni stejnou měrou a ve stejném čase). Cílem je společně identifikovat problém a navrhnout konkrétní řešení, která povedou ke změně. Výsledkem procesu je i to, že všichni zaměstnanci vědí, jaké nové nástroje škola zavádí, jaký přinesou užitek, jak se mohou navzájem doplňovat a jak mohou sami přispět k jejich komunikaci (a jak sami do komunikační strategie zapadají – jak mohou sami pomoci negativní obraz školy zlepšit). Facilitátor předá účastníkům shrnutí celého procesu, za naplňování plánu zodpovídá vedení školy.

Příklad financování (částky jsou orientační): Facilitátor má pro pokrytí této zakázky uzavřenou DPP v rozsahu celkem 15 hodin. Za každou realizovanou hodinu (60 minut) facilitace obdrží 1 200 Kč (600 Kč za přípravu a 600 Kč za realizaci).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

C7 Mediace konfliktních situací

Cílem aktivity je pomoc škole řešit již vyhrocené konflikty, se kterými si účastníci sporu ani škola neví rady, současně také pomáhá předcházet eskalaci sporů. Mediace je metoda řešení konfliktů mezi dvěma stranami, je dobrovolná, důvěrná, orientuje se na řešení, nikoli na hledání viníka. Pomáhá zapojeným stranám identifikovat jejich zájmy a podporuje je v hledání společných, praktických a reálných řešení v oblastech, které způsobily konflikt. Je řízena externím prostředníkem – mediátorem. Mediátor je třetí, nestrannou osobou, která pomáhá účastníkům sporu hledat společnou smírnou cestu formou vzájemně přijatelné dohody. Výsledkem mediace je jasně formulovaná, srozumitelná a prakticky uskutečnitelná dohoda, na jejíž podobě se podíleli všichni účastníci mediačního procesu. Zahrnuje konkrétní postupy řešení, rozdělení odpovědnosti, úkolů či postupů při jejím nedodržení.

Díky mediaci získají účastníci pocit emoční podpory a soukromí, mohou pochopit druhou stranu a sami být pochopeni. Strany sporu si vzájemně ujasní své potřeby, očekávání a zájmy. V konečném důsledku se sníží napětí a zlepší vztahy a navzdory dočasným sporům je uchován prostor pro případnou budoucí spolupráci.

Kvalifikačním požadavkem na mediátora konfliktních situací obecnějšího charakteru (např. pracovněprávní spory ad.) je certifikát/osvědčení o absolvování akreditovaného kurzu/výcviku mediace. Pro konflikty typické pro školní prostředí (např. mezi žákem a učitelem, učitelem a rodičem, ředitelem a zřizovatelem, žákem a žákem ad.) je vhodné oslovit mediátora, který absolvoval specializační kurz ve školní mediaci (certifikát/osvědčení o absolvování akreditovaného kurzu školní mediace).

PŘÍKLAD

Rodič dítěte si opakovaně stěžuje na postupy konkrétního vyučujícího, požadavky rodiče jsou v rozporu s představami školy, konflikt přerostl v osobní napadání, vyhrožování či zpochybňování kompetencí jednotlivých stran. Vedoucí pracovník školy se souhlasem vyučujícího kontaktuje mediátora a domluví s ním základní podmínky (jak moc mediace spěchá, kolik setkání lze uskutečnit, koho dalšího se spor dotýká, jaká je zakázka školy). Současně předá kontaktní údaje na strany sporu.

Mediátor poté postupuje dle svých zvyklostí či dle charakteru kauzy: buď strany osloví zvlášť telefonicky, nebo jim oběma pouze zašle potřebné informace. Mediátor podrobně vysvětlí, co to mediace je, jak probíhá a podá všechny potřebné informace, které obě strany potřebují k rozhodnutí podstoupit mediační proces nebo ho odmítnout. Zůstává nestranný a zajistí, aby žádná ze stran neměla v komunikaci s ním výhodu.

Proběhne série setkání. Obvyklá délka jednoho mediačního jednání je 3 hodiny. (Počet setkání je velmi individuální, někdy se strany sporu dostanou k řešení dříve, někdy je třeba jednání zopakovat.)

Aby byl konflikt ošetřen z dlouhodobého hlediska, sepíší strany s mediátorem dohodu o tom, na jakém řešení se spolu domluví. Mediátor hlídá, aby navrhovaná řešení byla v kompetenci zúčastněných stran. Dohoda obsahuje i postupy – pojistky, co se stane v případě, kdy některé z bodů nebudou naplňovány. Tato dohoda je důvěrná. Vedení školy dostane o mediaci jen takové informace, které mu strany sporu budou ochotny předat.

Příklad financování (částky jsou orientační): Mediátor má uzavřenou DPP v rozsahu celkem 18 hodin á 600 Kč. S ohledem na vývoj setkání a dřívější uzavření zakázky vykáže 16 hodin práce (8 hodin přípravy a 8 hodin přímé práce) a je mu vyplacena odpovídající odměna (hodina činnosti = 60 min.).

(pozn. Informace o financování vychází z realizace projektu PROP mezi lety 2022-2025.)

Národní pedagogický institut České republiky
www.npi.cz
www.zapojmevsechny.cz